

У практиці В.О.Сухомлинського ми бачимо, щоб учні розуміли свою працю як творення добра для людей, як прикрашення рідного краю, відчували виявлення свого духовного і фізичного багатства. Якщо діяльність людини буде з раннього віку сповнена моральними спонуканнями, повагою до інших людей, до всього живого, що населяє землю, тоді виходить не лише користь, а головне, відшліфовуються моральна чистота, людяність, благородство. І чим більше олюднена діяльність, тим більше дитина буде поважати людяне в самій собі, буде все нетерпимішою до моральних порушень у ставленні до людей, до природи, до всього живого.

Межі такого повідомлення не дозволяють нам детально зупинитися на аналізі "ідеї загальнолюдського виховання" у працях видатних педагогів. Але, на нашу думку, запропонований підхід повинен лягти в основу дальшого вдосконалення навчально-виховного процесу. Очевидно, що гуманістичні засади педагогіки допоможуть нам сформувати гуманну людину, і, в кінцевому результаті, - гуманістичне суспільство.

УДК: 378.016:811.111:159.953

Бригинська О.М.

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ УЯВИ СТУДЕНТІВ, ЩО ВИВЧАЮТЬ ІНОЗЕМНІ МОВИ, ЗАСОБАМИ ЕЙДЕТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Развитие творческого воображения и визуализации мышления будущих педагогов-филологов с помощью методов эйдетики может весьма эффективно влиять на их обучение иностранным языкам, на становление их творческого подхода к своей профессии, а также способствовать их всестороннему гармоничному развитию как личности.

В системі творчих здібностей особистості важливе місце займає уява. Уява або ж фантазія – невід’ємна частина творчості людини. У будь-якому акті творчості обов’язково присутні елементи уяви, завдяки яким суб’єкт пізнання поповнює прогалини та недоліки своїх знань. Вченому, митцю, педагогу ніяк не обійтися без свого вміння уявляти, оскільки йому доведеться оперувати речами, що можуть бути протиріччям нашому повсякденному досвіду.

Уява підключається вже на початковому етапі творчості при зародженні замислу, формуючи його частіше як зоровий образ. Будь-кому, хто займається творчістю, потрібно розвивати в собі звичку створювати в уяві зорову картинку розв’язуваної проблеми. Зорове сприйняття у людини, на відміну від тварини, найсильніше. Фізіологія людини така, що нерви, що йдуть від ока до головного мозку у 25 разів товстіші, ніж ті, що йдуть від вуха. Завдяки зору, людина отримує більш ніж 80% усієї інформації про навколишній світ.

Образне мислення, на відміну від логічного, дозволяє варіації, образні узагальнення конкретного об’єкту разом з процесом його вигадання. Образи пам’яті не створюють пасивний фонд. Система образів динамічна: вони активно взаємодіють один з одним, зливаючись в єдиний процес образотворення. Також в уяві педагога, митця або вченого має місце таке явище, як «суб’єктивне уподібнення». Тобто зацікавленість проблемою, об’єктом підштовхує нас до суб’єктивного моделювання ситуації задля досягнення внутрішньої репрезентації феномена/об’єкта, що нас цікавить [1].

Питання про образи творчої уяви досліджувалося ще з давніх античних часів. В античній натурфілософії існувало таке поняття, як «ейдос», що від самого початку мало значення «образ або те, що ми уявляємо», і пізніше отримало більш глибоке значення, як «конкретне явлення», «пластична й конкретна даність у мисленні». У Гомера цей термін позначав «прекрасна зовнішність». У Парменіда він виступав як сутність, правда, що ми так чи інакше бачимо. У Платона ейдос врешті-решт досягає значення субстанціональної ідеї. В його творах метафорично зображена вся його філософська система, що будується навколо ейдосів. Більшість людей, як він вважає, живе так, ніби вони знаходяться у темній печері, вони зв’язані та дивляться на білу стіну, освітлену ліхтарем, що стоїть позаду їх. Вони бачать лише тіні, що коливаються на стіні та сприймають їх за реальність. І лише тоді, коли вони здогадаються відвернутися від стіни та утечуть з цієї темної печери, вони зможуть сподіватися побачити світ справжньої реальності. За Платоном, істинно реальні в цьому світі лише форми або ідеї-ейдоси, що породжують врешті-решт те, що ми бачимо в матеріальному світі.

Сутність творчої діяльності у І. Канта втілюється у формах продуктивної уяви. Окремі здібності не носять, згідно Канту, творчого характеру. Тільки синтетична єдність споглядання і мислення являє собою творчість і реалізується в уяві, що є синтетичною єдністю свідомої і несвідомої діяльності. А.Шопенгауер вважав, що світ – це те, що ми уявляємо – фантазмагорична завіса, виткана з образів, відкинутих на неї з космічних глибин. І молодий Ніцше пояснював світ як гру нудьгуючого божества: «Світ – це сон і дим в очах вічно незадоволеного».

В ХХ столітті в феноменології Е. Гусерля та його послідовників знову з’являється поняття «ейдос», що прирівнюється до «сутності». З’являється вчення про ейдос – «ейдетика» або «ейдологія», тобто наука про сутність у протизага наукам про зовнішні факти. До феноменологічного методу відноситься «ейдетична редукція» світового існування, тобто індивідуального існування споглядаємого предмету. Шляхом ейдетичної редукції з поля зору виключаються всі наукові та ненаукові дані щодо предмету дослідження, а також всі його оцінки, судження про нього, тож сутність предмета стає вільною і пізнаваною [3].

Сьогодні ейдетика продовжує своє життя як наука про образне мислення, що значно розширює людські можливості ефективного сприйняття, організації та відтворення інформації. Технології ейдетики стають ефективним знаряддям педагога для заохочення учнів, студентів до вивчення іноземних мов, навчання будь-яким предметам, також вони значно підвищують швидкість навчання, кількість і якість засвоєної інформації учнями та студентами.

Відомо, що для розвитку творчої уяви використовуються всілякі засоби наочності для споглядання вже створених готових образів будь-яких предметів, явищ. Це дуже допомагає особливо на початкових етапах навчання, коли учні ще не мають власного досвіду, власних уявлень про те чи інше. За Бугрій Е.В. такими засобами вважаються перш за все наочний матеріал, а також слово вчителя, науково-популярні та художні описи об’єктів, що вивчаються. Та потрібно пам’ятати, що надлишкова кількість вже готових образів наочності, що пропонується учням може мати зворотній ефект, який просліджується лише через деякий час, коли стає зрозумілим, що учні або вже студенти лише пасивно відтворюють, репродукують вже відоме і не здатні або лінуються продукувати щось нове, мислити творчо.

Отже потрібно зважати на те, що гармонійний творчий розвиток учнів та студентів, а також ефективність їх навчання й учіння, напряду залежать від вдалого зваженого поєднання як наочності (вже створених образів-прикладів), так і вправ для розвитку, тренування і застосування їх творчої уяви. Вчитель – це той, хто перш за все повинен надихнути й заохотити своїх учнів до навчання і саморозвитку, а також той, хто повинен навчити їх прийомам і методам цього навчання.

Уява людини складається з різних образів: *зорових, фонетичних/акустичних, рухово-моторних* (в тому числі, артикуляційних), *перцептивних* (температурних, дотикових, нюхових, смакових), *абстрактних* (наприклад, *покоління ми уявляємо як велику групу людей*) та *емоційних* (наші відчуття любові, надії тощо). Чим більше образів-ейдосів ми уявляємо, коли вивчаємо чи то мову, чи математику, чи історію, тим краще проходить засвоєння учбового матеріалу.

Які ж методи/засоби допомагають розвивати творчі здібності студентів та учнів уявляти, дозволяють ефективно запам'ятовувати і використовувати іноземну лексику, уникаючи однотипного повторення або ж зубріння слів, а також перетворюють навчання й учіння у цікаве і захоплююче заняття? Ейдетика пропонує вчителям і викладачам користатися наступними методиками як для подачі нового матеріалу (за заздалегідь приготованими матеріалами або ж спеціальними підручниками), так і безпосередньо для навчання студентів цим методикам для самостійного застосування в оволодінні іноземними мовами:

1) Метод фонетичних асоціацій (асоціювання у широкому сенсі – це зв'язування чогось з чимсь). Суть цього методу полягає у підборі співзвучних слів до іноземного слова, що потрібно запам'ятати, із добре знайомих слів рідної мови. Наприклад: *tit* (синиця) – *титулована синиця*; *whiskers* (вуса) – *віски, що пролилися на вуса*; *to look* (дивитися) – *дивлюся я на лунку* (або ж *поросійськи: смотрю я на лук*). Звичайно, усі слова, що промовляються, потрібно візуалізувати або ж відчувати. На сьогодні невідомо, хто напевно є автором цього методу, але згадування схожих способів запам'ятовування зустрічається у літературі вже кінця минулого століття. Опис одного з перших наукових досліджень, присвячених цьому методу, ми зустрічаємо в статтях Аткінсона і групи авторів (де цей метод носить назву метода ключових слів – “Key Word Method”). Але лише цього методу недостатньо, отже його потрібно поєднувати з іншими [2].

2) Метод фонетичних асоціацій стає ще більш ефективним при комбінуванні його з методом послідовних асоціацій (про це говорив також і Аткінсон). Він полягає в складанні сюжету-зв'язки для перекладу і співзвуччя. Саме при цьому методі звучання слова і його переклад зв'язуються разом, і тому згадування одного елемента цього ланцюга веде до пригадування іншого. Таким чином, фонетична асоціація не може загубитися. Наприклад: *palm* (пальма та долоня) – *пальма* (чиста фонетична асоціація, що не потребує сюжету) або ж – *розкрита долоня нагадує пальму*; *tongue-twister* (скоромовка) – *скоромовка під час танго і мейсмі*; *toe* (палець на носі) – *у мене товстий палець на носі*; *barber* – *чоловічий перукар, що не хоче стригти бабу-ягу*. Чим смішніший чи навіть інколи безглуздіший сюжет такого ланцюга, тим більше шансів запам'ятати дане слово, оскільки окрім зорового та фонетичного образу до уяви також приєднуються ще й інші відчуття та емоції, і запам'ятовування проходить ще більш ефективно. Більш того, коли студентам пропонується самим створювати такі сюжети, вони не тільки краще запам'ятовують матеріал, а й активно розвивають свою уяву, творче мислення, а також вчать зв'язувати слова в мовленні.

3) Також використовуються методи графічних асоціацій, оживлення (коли неживі об'єкти в нашій уяві оживають), входження (коли ми самі стаємо учасниками сюжету), асоціацій за римою, піснями, загадками, фільмами, трансформації образів, малювання, історичних/ автобіографічних/ казкових асоціацій та ін.

Уява, як психічний процес, традиційно пов'язується з творчою діяльністю, що розуміється як творення нового і оригінального. Використання ейдетичних технологій значно покращує навчально-виховний процес і творить нову, гармонійну, творчу особистість нашого суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1) *Кораблева Е.В. Методологическая роль воображения в научном творчестве // Професійна творчість в системі підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів: Зб. наук. праць. – К.- Запоріжжя, 1999. – С. 40-49*
- 2) *Матюгин И.Ю. Как развить хорошую память. Цифры, английские слова, тренировка памяти. – М.: РИПОЛ классик, 2008. – 544с.*
- 3) *Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА - М, 2007. – 576с.*

УДК 278.091.12-047.22

Бобрицька В. І.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

В статье определены главные направления реализации компетентностного подхода в профессиональной подготовке будущих специалистов высшей квалификации; очерчен функциональный спектр компетентностного подхода в проектировании научно-исследовательской деятельности студентов в процессе изучения учебной дисциплины «Образовательная политика».

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, компетентностный подход, компетентность, компетенция, профессиональная подготовка, образовательная политика.

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні актуалізує низку тенденцій у професійній підготовці майбутніх фахівців вищої кваліфікації. У контексті європейського виміру вищу освіту визначено як інституцію, на яку покладено завдання підготовки висококваліфікованих кадрів, і, водночас, як освітню структуру, що забезпечує соціалізацію і професіоналізацію особистості, набуття нею професійних компетентностей. З огляду на це, в умовах модернізації вищої освіти реалізація компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців вищої кваліфікації передбачає орієнтацію на високий рівень сформованості у студентів актуального набору компетенцій, необхідних для якісного виконання професійної діяльності.